

lası oldu. Ardından Mekke-i Mükerreme pâyesini elde etti. 1868'de Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye âzalığına getirildi; daha sonra İstanbul pâyesini kazandı. Ekim 1875'te Mahkeme-i Temyiz reisi olduktan sonra Anadolu kazaskerliği pâyesini aldı. Nisan 1888'de mâlulen emekliliği ni istedi. 6 Zilhicce 1305'te (14 Ağustos 1888) vefat etti ve Fâtiḥ Camii hazîresi-ne defnedildi.

Ahmed Hilmi Efendi ilim ve fazileti, ve fıkıhtaki derin bilgisiyile meşhur olmuştur. *Mecelle*'nin bütün kitaplarının hazırlanmasına iştirak etmiş ve *Mecelle Cemiyeti* onun fikhî meselelere vukufundan çok faydalanmıştır. *Mecelle*'nin bir-on birinci kitaplarında "Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye âzası" unvanıyla, on ikinci kitabında unvansız, on üç-on altıncı kitaplarında da "Mahkeme-i Temyiz reîs-i sânisî" unvanı altında mührü vardır. *Mecelle Cemiyeti* reisi Ahmed Cevdet Paşa, Ahmed Hilmi Efendi'nin fıkıhtaki derin bilgisinden övgüyle bahseder. Paşa Yanya valiliğinde bulunduğu sırada da *Mecelle* ile ilgili çalışmalarını Hilmi Efendi ile haberleşerek takip etmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, Yıldız Tasnifi, nr. 553/173, Ks. 18, Zrf. 98, Kar. 3; Cevdet, *Tezâkir*, IV, 84, 136-139; *Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye*, İstanbul 1308; *Sicill-i Osmânî*, II, 241; Ebülulâ Mardin, *Medenî Hukuk Cephesinden Ahmet Cevdet Paşa*, İstanbul 1946, s. 162.

HULÛSÎ YAVUZ

AHMED HULÛSÎ EFENDİ

(ö. 1889)

Devlet adamı ve *Mecelle Cemiyeti* âzası.

Amasyalıdır. Şîrvânî İsmâil Efendi'nin oğlu, Sadrazam Şîrvânîzâde Rüşdü Paşa'nın kardeşidir. Tahsilini Amasya ve İstanbul'da yaptı. Önce müderris, Mayıs 1867'de de Galata mollası oldu; aynı yılın aralık ayında Mekke-i Mükerreme ve daha sonra da İstanbul pâyelerini aldı. Kendisine 1874'te fiilen İstanbul kadılığı, ardından Anadolu kazaskerliği pâyesi verildi. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sırasında Afganistan'ın Rusya'ya taarruz ederek Osmanlı Devleti'ne yardımında bulunmasını ve aynı zamanda İngiltere ile diplomatik münasebetlere girişmesini temin için 1877'de

fevkalâde sefir olarak Sultan II. Abdülhamid tarafından Afganistan'a, Emîr Şîr Ali Han nezdine gönderildi. Ahmed Hulûsî Efendi, beraberinde Haremeyn pâyesine sahip sır kâtibi Mektûbizâde Ahmed Bahâî Efendi ve daha bazı kişiler olduğu halde, Hindistan yolu ile Kâbil'e hareket etti. Ağustos ayında Kâbil'e varabildi ve bir hayli zorluklardan sonra Şîr Ali Han tarafından kabul edildi. Ancak bu elçilik görevinden istenilen sonuç alınmadı ve heyet II. Abdülhamid'in mektup ve hediyelerini Şîr Ali Han'a verdikten sonra geri döndü. Ahmed Hulûsî Efendi, dönüşte Diyarbakir nâibliğine tayin edildi (1878); iki yıl sonra da Amasya'da ikamete mecbur tutuldu. 15 Cemâziyelevvel 1306'da (17 Ocak 1889) orada vefat etti.

Mecelle'nin birden beşe kadar olan kitaplarında "Dîvân-ı Ahkâm-ı Adliyye âzası" unvanı ile mührü vardır. Altı, yedi ve sekizinci kitapların hazırlanmasına katılmamıştır. Dokuzuncu kitapta aynı unvan, onuncu kitapta "Şûrâ-yı Askerî müftüsü", on birinci kitapta "Dârülhilâfe kadısı" unvanı altında, on ikinci kitapta unvansız, on üçüncü ile on dördüncü kitaplarda da "Meclis-i Tedkîkât-ı Şer'iyye ve Meclis-i İntihâb-ı Hükkâm reisi" unvanı altında mührü vardır. *Mecelle Cemiyeti*'nin diğer bazı âzaları gibi Ahmed Hulûsî Efendi'nin de müstakil eserleri yoktur.

BİBLİYOGRAFYA :

Mecelle-i Ahkâm-ı Adliyye, İstanbul 1308; *Sicill-i Osmânî*, I, 307; Ebülulâ Mardin, *Medenî Hukuk Cephesinden Ahmet Cevdet Paşa*, İstanbul 1946, s. 161-162; M. Cavid Baysun, "Şîrvânî-zâde Ahmed Hulûsî Efendi'nin Afganistan Elçiliğine Âid Vesikalar", *TD*, sy. 7 (1953), s. 147-158; a.m.f., "Doktor Abdülhak Adnan Adıvar", a.e., sy. 11-12 (1956), s. 3.

HULÛSÎ YAVUZ

AHMED HÛSÂMEDDİN

(1848-1925)

Mutasavvıf, tefsir âlimi.

Dağistan'ın Tabasaran bölgesindeki Rûkkâl şehrinde doğdu. Asıl adı Ahmed'dir. Tasavvufî mizacı dolayısıyla Üveysî nisbesini aldı; İstanbul'da daha çok Dağîstânî nisbesiyle tanındı. İlk tahsilini Nakşibendî-Müceddidî şeyhlerinden babası Seyyid Mehmed Saîd er-Rûkkâlî'den yaptı. 1861'de babası ile birlikte hacca gitti. Aynı zamanda şeyhi

Ahmed Hilmi Efendi'nin Cevdet Paşa'ya yazdığı 5 Nisan 1875 tarihli mektup (BA, YEE, MSS, 552 "Cevdet Paşa Evrakı" Yıldız Tasnifi Ks. 18, evrak 552, zarf 13, karton 32)

